

Orman vasfını yitirmiş arazilerin değerlendirilmesi:

Çankırı ili örneği

Üstüner BİR BEN, Hasan Emre ÜNAL*

Çankırı Karatekin Üniversitesi, Orman Fakültesi, Çankırı, 18200, Türkiye.

*Sorumlu yazar: hemre@karatekin.edu.tr

Geliş Tarihi 28.12.2016

Kabul Tarihi: 03.05.2017

Özet

Çalışmanın amacı: “2/B” olarak nitelendirilen orman vasfını yitirmiş alanların orman sınırları dışına çıkarma işlemleri, 1970 yılından günümüze çeşitli yasal düzenleme ve değişikliklerle devam etmektedir. 1982 Anayasası, 2/B olarak adlandırılan alanların kullanıcılarına tahsisi öngörmesine karşın; 2012 yılında çıkarılan 6292 sayılı yasayla bu alanların satışının önü açılmıştır. Böylece, mevcut uzun dava süreçlerine bir son verilmesi ve yaşanan mülkiyet sorunlarına çözüm bulunması amaçlanmıştır.

Çalışma alanı: Bu çalışma Orta Anadolu’da konumlanan Çankırı ilinde gerçekleştirilmiştir.

Materyal ve Yöntem: Bu çalışma, esas itibarıyla örnek olay analiz metoduna dayanmaktadır. Çalışmada Orman Genel Müdürlüğü (OGM) ile Millî Emlak Genel Müdürlüğü’nün (MEGM) verileri kullanılmıştır.

Sonuçlar: Çankırı ilinde 2/B alanları için toplam satın alma başvuru sayısı 1.134 ve toplam başvuru yüzölçümü 2.003.442 m² dir. Satış gerçekleştirilen hak sahibi sayısı 984 kişi olup, 1.415.678 m² büyüklüğündeki 627 adet taşınmaz satılmıştır. 2015 yılı sonu itibarıyla yaklaşık 141 hektar bir alanın satışı gerçekleştirilmiş bulunmaktadır.

Araştırma vurguları: Tescilli toplam 2/B alanının 2.116.548 m² (211,65 hektar) olduğu dikkate alındığında, Çankırı’daki 2/B alanlarının %66,82 gibi büyük bir oranda satışının gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Orman Vasfı, 2/B, Satış, Çankırı.

The Evaluation of the lands taken out of the forest boundaries:

the case of Çankırı province

Abstract

Aim of study: The process which is described as “2/B” due to loss of forest characteristic continues from 1970 with various legal regulations and amendments. Despite the fact that 2/B areas should be assigned and used by their beneficiaries according to the provisions of the 1982 Constitution, with the Law No. 6292 issued in 2012, the sale of these areas are become possible. Thus, it is aimed to put an end to the long existing litigation processes and to find solutions to the property problems.

Area of study: This study was conducted in Çankırı province, located on the Central Anatolia region of Turkey

Material and Methods: This study is mainly based on case study analysis method. The most current data of General Directorate of Forestry (OGM) and General Directorate of National Estate (MEGM) are used on the subject.

Main results: It is understood that the total number of applications for the 2/B areas in Çankırı province is 1.134 and the total acreage is 2.003.442 m²; after all, the number of sales completed to the rightful owners is 984 and of 627 real estates covering 1.415.678 m² were sold. By the end of 2015, an area of approximately 141 hectares were sold.

Research highlights: When considered that the registered total 2/B area is 2.116.548 m² (211,65 ha), it has been determined that a large part of 2/B areas as 66,82 % were sold in Çankırı.

Keywords: Forest characteristic, 2/B, Sale, Çankırı.

Giriş

İnsan-Orman ilişkilerinin insanlığın varoluşuyla başladığı, bugüne kadar devam ettiği ve bundan sonrada devam edeceği bir gerçektir. Ne var ki bu ilişkiler belirli esaslar dâhilinde olmadığından her geçen yıl ormanlar biraz daha azalmakta ve yok olmaktadır (Turan, 1988). Bu nedenle, dünyada ve ülkemizde orman kaynaklarından yararlanma, bu kaynakların korunması ve geliştirilmesi ile ilgili konular halen önemli gündem maddelerinden biridir (Erdönmez, 2013).

Türkiye özelinde beş yıllık kalkınma planları dikkate alındığında son elli yılın ana ormancılık sektörü sorunlarını şu şekilde sıralamak mümkündür: Orman ve halk arasındaki ilişkilerin istenilen düzeyde ve nitelikte olmaması, yetersiz odun hammaddesi üretimi, orman kadastrounun tamamlanamaması ve ağaçlandırma faaliyetlerinin istenilen hedeflere ulaşamaması (Türker ve Yılmaz, 2010).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile birlikte bir taraftan ormansızlaşma nedeniyle ülkenin yaşanılabilir olmaktan çıktığı endişesi ile korumaya yönelik çabalar sarf edilirken diğer taraftan göçmenlerin orman içlerine yerleştirilmesi, yeterli kontrol sağlanmadan halka tapular verilmesi, orman içi ve yakınındaki halkın orman örtüsünü tahribi de devam etmiştir. Bu durum ormanların sahip ve sınırlarının bir an önce tespitini gerekli kılmıştır (Ayaz ve Gümüş, 2016). Bununla birlikte, orman kadastrounun yapılması sürecinde orman köylerinde yaşayanların olumsuz tutumu bilinmektedir. Orman kadastrounun bitirilmiş olması dahi sorunları tamamen ortadan kaldıramamaktadır. Çalışmaları takiben birçok kadastro ve mülkiyet davası açılmakta ve bu durum idare ile orman köylüsü için maddi manevi birçok yükümlülüğü de beraberinde getirmektedir (Tunay, 1994).

Orman mevzuatımızda ormanların sınırlandırılmasına ilişkin hükümlere 1870 yılından beri yer verilmesine ve çeşitli düzenlemeler yapılmasına karşın, ciddi anlamda orman kadastrou ancak 1937 yılında 3116 sayılı Orman Kanunu ile başlamıştır (İnal, 1967). Kanunun 10. maddesi, yılda en az 250.000 ha olmak üzere

orman sınırlandırılma işleminin 5 yıl içinde bitirilmesi (Okyay, 1988) ve 21'inci maddesine göre de orman kadastrouna esas olacak haritaların hazırlanmasının ise 10 yıl içinde tamamlanmasını öngörmektedir (Gençay, 2012). Orman sınır tespitlerinin öngörülen sürelerde bitirilememesi, orman alanlarının tarım, hayvancılık ve yerleşim alanları gibi farklı kullanımlara evrilmesine zemin hazırlamıştır (Aslan, 2015).

Orman sınırları dışına çıkarma ile ilgili ilk uygulamalar; esas olarak su, toprak ve iklim rejimine zarar vermeme ve daha verimli kültür arazisine dönüştürme gerekçeleri 6831 sayılı Orman Kanununun 2. maddesine istinaden Bakanlar Kurulu Kararları¹ (BKK) ile gerçekleştirilmiştir. Sırasıyla, 16/09/1958 tarihli ve 4/10783 sayılı BKK ile 1.540.434,05 dekar orman alanı, 07/05/1959 tarihli ve 11593 sayılı BKK ile 48.856 dekar 96 metrekare orman alanı, 24/09/1959 tarihli ve 4/12210 sayılı BKK ile 294.934,5 dekar orman alanı, 22/01/1960 tarihli ve 4/12661 sayılı BKK ile 33.599,6 dekar orman alanı, orman rejimi dışında bırakılmıştır.

1961 Anayasasının 131. maddesi, ormanların çeşitli çıkar çatışmalarına ve politika aracı olarak kullanılmasını önlemek amacıyla düzenlenmiştir. Bu düzenleme sorunları çözeceği yerde, sorunları daha da karmaşık bir hale getirmiştir. Çünkü bu madde, orman köylüsünün büyük bir kısmını davalı durumuna düşürmektedir. Bu sorunu çözmek adına, 1970'de 1255 sayılı Kanunla, 1961 Anayasasının 131. maddesinde değişikliğe gidilmiştir. Bunu takiben 1973 yılında 1744 sayılı Kanun çıkarılmış ve Orman Kanununun 2. maddesi değiştirilmiştir (Başpınar, 1999). Bununla birlikte, orman sınırları dışına çıkarma işlemlerinin orman kadastro komisyonlarına görev olarak verilmesine 1974 yılında başlanmıştır. 1974 yılından önce mevzuatta orman sınırları dışına çıkarma işlemi tanımlanmış olmakla

¹ 17/12/1958 tarihli ve 10085 sayılı Resmi Gazete 25/05/1959 tarihli ve 10213 sayılı Resmi Gazete 29/12/1959 tarihli ve 10393 sayılı Resmi Gazete 17/05/1960 tarihli ve 10507 sayılı Resmi Gazete

birlikte komisyonlara bir görev olarak verilmemiştir (Gençay 2012).

6831 sayılı Orman Kanununun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının "B" bendinde; 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerin (yerleşim alanları, hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler ve tarım alanları), orman sınırları dışına çıkartma işlemi düzenlendiği için bu taşınmazlara: 2/B, 2/B alanları, 2/B taşınmazları, 2/B arazileri denilmekte ve kamuoyu da konuyu bu şekilde bilmektedir (Torun, 2013). Sorunun doğru çözülmesi her şeyden önce "2B" sorunun bir süreç olduğunu, toplumsal, kültürel, ekonomik dolayısıyla da siyasal bir arka planın olduğu gerçeğinin kabulü ile mümkündür (Çağlar, 2004).

Bu uygulamalar tarihi süreçte üç evrede yürütülmüştür: 1973-1982 dönemini kapsayan birinci dönemde "orman niteliğini yitirme" için tarihi sınır "15/10/1961" dur. Bu alanların "orman" sayılmaması için "orman bütünlüğünü bozmaması" ve "su ve toprak rejimine zarar vermemesi" temel iki koşul olarak aranmıştır. Orman sınırları dışına çıkarma işlemleri 6831 sayılı Kanunun 7.-12. maddelerine göre tesis edilen ve çalışan orman kadastro komisyonları tarafından gerçekleştirilmiştir. 1982-1987 yılları arasını kapsayan ikinci dönemde ise 31/12/1981 tarihi sınırdır. Aynı şekilde orman kadastro komisyonları tarafından gerçekleştirilen çalışmalar esnasında "orman" sayılmaması için "orman bütünlüğünü bozmaması" ve "su ve toprak rejimine zarar vermemesi" temel iki koşul olarak aranmıştır. 1987 yılından sonrasını kapsayan üçüncü dönemde ise 1987 tarihli 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 4. maddesi gereğince orman kadastro komisyonlarının yanı sıra kadastro ekiplerinin de "orman" sınırları dışına çıkarma işlemi yapabilmesi olanaklı hale getirilmiştir (URL 1)

Orman sınırları dışına çıkarma uygulaması 1973 yılında başlamasına karşın, ülke genelinde orman kadastro çalışmaları henüz tamamlanamadığı için orman sınırları dışına çıkarma uygulamaları da kesin olarak bir sonuca bağlanamamıştır. Orman alanlarının azalmasına neden olan bu uygulama, aynı zamanda orman alanları

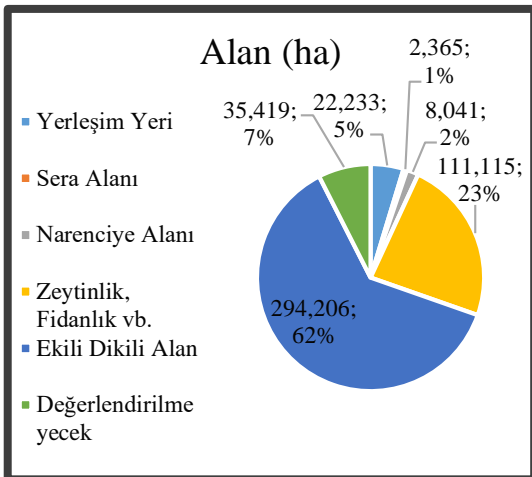
üzerinde baskı oluşturmaya da devam etmektedir. 2/B alanlarının ne şekilde değerlendirileceği de diğer bir sorun odağıdır. 1982 Anayasası 2/B alanlarının orman köylülerinin kalkınmalarının desteklenmesi amacıyla yönelik olarak bu alanların ihyası ve tahsisini öngörmektedir. Buna karşın 2000'li yıllar bu alanlardan gelir elde etmek üzere orman köylüsü olmayan gerçek ve tüzel kişilere satılması ve bu şekilde hazineye bir getiri sağlanması tartışmaları ile geçmiştir (Erdönmez, 2013). Öyle ki, 2001 yılında çıkarılan 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 3. maddesi 1. fıkrası; "*Hazine adına orman sınırı dışına çıkarılan yerlerde yapılacak uygulamalar, Maliye Bakanlığına, bu yerler rayiç bedeli üzerinden köylerde varsa öncelikle orman köylüsüne, belediye ve mücavir alan sınırları için de kullanıcılarına doğrudan satılabileceği gibi metrekare birim değeri üzerinden ilgili belediyelere ve Arsa Ofisi Genel Müdürlüğüne devredilebilir*" şeklindedir. Kanunda "*bu yerlerin kullanıcıları tarafından satın alınmasına ilişkin talepler öncelikle sonuçlandırılır, 30 gün içinde kullanıcıları tarafından satın alınmayan yerler ile kullanıcı bulunmayan yerler hazineye ait diğer taşınmaz mallar gibi değerlendirilir*" hükmü de bulunmaktadır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi 23/01/2002 tarih ve 2001/382 Esas ve 2002/2 Karar sayılı ilamla Anayasaya açık aykırılığı ile giderilmesi güç ya da olanaksız hukuksal sonuçlar ve kamusal zararlar doğuracağı gerekçesiyle yürütmenin durdurulmasına ve daha sonra düzenlemelerin iptaline karar vermiştir (Velioğlu, 2008). Son olarak, 2012 yılında yapılan bir kanuni düzenleme ile 2/B alanlarının orman köylüsü niteliği taşımayan hak sahibi kişilere de satışının yapılabilmesi olanaklı hale getirilmiştir (Erdönmez, 2013).

6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun² ile hazine adına orman sınırları dışına

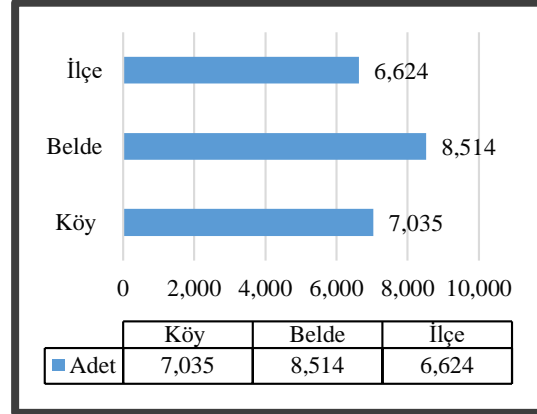
² 26/04/2012 tarihli ve 28275 sayılı Resmi Gazete

çıkarılan 2/B alanlarının değerlendirilmesi ile ilgili 6. madde ile kullanıcılara doğrudan satış yapılabilir. Konunun yasal geçmişi bu şekildeyken, Türkiye’de 2/B alanlarına ilişkin güncel durum incelendiğinde aşağıdaki verilerle karşılaşmaktadır.

Türkiye’de 1744 sayılı yasa ile 1973 yılında başlayan ve 4999 sayılı yasa ile devam eden uygulamalarda 473.322 ha alan 2/B olarak orman sınırları dışına çıkarılmıştır. Şekil 1’de bu alanların kullanım şekline göre dağılımı ve Şekil 2’de de yerleşim yeri türüne göre dağılımı verilmiştir. Daha sonra 5831³ sayılı Kanuna göre gerçekleştirilen kullanım kadastro⁴ çalışmaları ile kesin miktarların 1744 sayılı Kanuna göre 97.927 ha, 2896 sayılı Kanuna göre 15.410 ha ve 3302 sayılı Kanuna göre de 292.434 ha olduğu nihayetinde orman rejimi dışına çıkarılan alanın toplam büyüklüğünün 405.771 ha olduğu belirlenmiştir. 2012 yılı sonu verilerine göre 410.000 ha olan (Ayanoğlu, 2012; Yıldırım ve Ayanoğlu, 2014) 2/B alanlarının miktarı OGM’nin 2017 yılı Performans Programında 2015 yılı sonu için 483.000 ha olarak verilmektedir (OGM, 2017).

Şekil 1. 2/B alanlarının kullanım şekli (2012 yılından sonra OGM açıkladığı verilerde kullanım şekillerine yer vermemektedir)

Şekil 2. 2/B alanlarının yerleşim alanlarına dağılımı

2/B taşınmazlarının değerlendirilmesi işlemleri ise 6292 Kanun uyarınca gerçekleştirilmekte ve 6. madde Satış işlemleri, 7. madde İade işlemleri ve 8. madde Proje alanları başlıklarını içermektedir.

a) Satış işlemleri: “2/B taşınmazlarını doğrudan satın alabilmek için Kanunun yürürlüğe girdiği 26.04.2012 tarihinden önce güncelleme ve kullanım kadastroları kesinleşen taşınmazlarda Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde başvurulması gerektiği” hüküm altına alınmıştır. Bu süre 26/02/2014 tarihinde yürürlüğe giren 6527 sayılı Kanunla 6 ay uzatılmış ve ek başvuru süresi 01/09/2014 tarihinde sona ermiştir.

b) İade İşlemleri: “(1) İlgililer tarafından idareye başvurulması ve idarece bu başvuru üzerine veya resen yapılan inceleme ve araştırma sonucunda doğruluğu tespit edilmesi hâlinde; a) Tapu ve kadastro veya imar mevzuatına göre ilgilileri adına oluşturulan ve tapuda alan kişiler adına kayıtlı olan taşınmazlardan Hazine adına orman sınırı dışına çıkarıldığı gerekçesiyle tapu kütüklerine 2/A veya 2/B belirtmesi bulunan veya konulan taşınmazların tapu kayıtları bedel alınmaksızın geçerli kabul edilir ve tapu kütüklerindeki 2/A veya 2/B belirtmeleri terkin edilerek tescilleri aynen devam eder, aynı gerekçeyle bu nitelikteki taşınmazlar hakkında dava açılmaz, açılan davalardan vazgeçilir, açılan davalar sonucunda tapularının iptaliyle Hazine adına tesciline karar verilen, kesinleşen ve tapuda henüz infaz edilmeyen taşınmazlar hakkında

³ 27/01/2009 tarihli ve 27123 sayılı Resmi Gazete

⁴ Kullanım Kadastro: Orman sınırları dışına çıkarılan (2/B) sahaların kadastrounun yapılmasına yönelik çalışmaları ifade etmektedir.

da aynı şekilde işlem yapılır. Ancak bu kararlardan infaz edilerek tapuda Hazine adına tescil edilen taşınmazlar ise, ilgilileri tarafından bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde idareye başvurulması hâlinde, bedelsiz olarak önceki kayıt maliklerine veya kanuni mirasçularına iade edilir. b) Özel kanunları gereğince Devlet tarafından kişilere satılan, dağıtılan, trampa edilen, bedelli veya bedelsiz olarak devredilen veya iskânen verilen ya da özelleştirme suretiyle satılanlar ile hisseleri devredilen özel hukuk tüzel kişileri adına kayıtlı olan ancak daha sonra Hazine adına orman sınırı dışına çıkarıldığı gerekçesiyle tapu kütüklerine 2/A veya 2/B belirtmesi konulan taşınmazların tapu kayıtları geçerli kabul edilir. Aynı gerekçeyle bu nitelikteki taşınmazlar hakkında dava açılmaz, açılan davalardan vazgeçilir, açılan davalar sonucunda Hazine adına tescil edilenler ise, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde ilgilileri tarafından idareye başvurulması hâlinde önceki maliklerine veya kanuni ya da akdî haleflerine bedelsiz olarak iade edilir. Ancak, bu kişilerden taşınmazlarına karşılık daha önce yer verilenlere veya bedeli ödenenlere iade işlemi yapılmaz” hükmü yer almaktadır.

c) Proje Alanları: “6292 sayılı Kanunun 8’inci maddesi kapsamında proje alanı

olarak belirlenen alanlarda proje sahibi TOKİ, büyükşehir belediyeleri ve belediyeler gibi idarelere 2/B taşınmazlarının devir işlemlerini kapsar.”

26/04/2012 tarihli ve 28275 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6292 sayılı Kanun kapsamında satışa konu olan ve 2/B arazilerin satış işlemlerinde hak sahibi olanlardan;

- Satın alma başvurusunu yapmayanlara,
- Yapılan tebligata rağmen taşınmaz bedelini ya da peşinat bedelini ödemeyenlere,
- Taksitli satışlarda taksitlerden ikiden fazlasını vadesinde ödemeyenlere,

07/09/2016 tarihli ve 29824 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 6745 sayılı Yatırımların Proje Bazında Desteklenmesi İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla 6292 sayılı Kanuna ‘Geçici Madde 4’ eklenerek 6 (altı) ay süre verilmiş olup, bahse konu süre de 07/03/2017 tarihinde sona ermiştir.

Tablo 1’de Milli Emlak Genel Müdürlüğünün 2012, 2013, 2014, 2015 yıllarına ait faaliyet raporlarından hazırlanan 2012-2015 dönemine ait 2/B istatistikleri verilmiştir (MEGM, 2013; MEGM, 2014; MEGM, 2015; MEGM, 2016).

Tablo 1. Türkiye geneli 2/B istatistikleri

Yıllar	Taşınmaz Bilgileri		
	2/B Adedi	2/B (ha)	Kullanıcı Toplam
2012	442.567	219.502	525.339
2013	599.418	255.446	814.508
2014	629.462	295.944	866.576
2015	660.432	307.626	914.870

2015 yılı sonu itibariyle Türkiye genelinde Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğüne teslim edilen 660.432 adet 2/B taşınmazı bulunmakta olup, bu taşınmazların alansal büyüklüğü 307.626 hektardır. Bu taşınmazlar için tespit edilen toplam kullanıcı sayısı ise 914.870 kişidir (MEGM, 2016).

Bu genel bilgiler ışığında çalışmanın ana amacı, Çankırı ilindeki orman vasfını

yitirmiş arazilerinin değerlendirilmesine ilişkin güncel durumu, Türkiye geneli veriler ile karşılaştırmalı olarak ortaya koyabilmektir. Benzer şekilde, yazılı ve görsel basında sıklıkla gündeme getirilen 2/B alanlarına ilişkin parasal hedef tartışmaları ve konu literatürüne katkı yapılması noktasında bu çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Materyal ve Yöntem

Araştırma esas itibarıyla örnek olay analizine dayanmaktadır. Sosyal bilimler araştırma yöntemlerinden biri olan örnek olay analizi bir konuya veya özgün duruma yönelik sorunların belirlenmesinde ve çözümünde ayrıntılı bilgi sahibi olabilmek amacıyla yapılan araştırma şeklinde tanımlanmaktadır. Çankırı ili de bu çalışmanın amacı doğrultusunda araştırma alanı olarak seçilmiştir.

Araştırmanın ana materyalini orman vasfını yitirmiş arazilere yönelik Çankırı ilinde yapılan satış işlemlerine ilişkin belge ve dokümanlar oluşturmaktadır. 2/B arazilerinin satışından kimlerin hangi koşullarda yararlandığı ve ne büyüklükte ekonomik bir değer elde edildiği ilgili veriler ışığında belirlenecektir.

Çalışma Alanı

Çankırı ili konumu itibarı ile 40°16' - 41°04' kuzey, 32°34' - 34°06' doğu boylamları arasında yer almaktadır. Çankırı ili denizden 723 m yükseklikte olup, ülke topraklarının %0,94'üne denk gelen 7.388 km² bir alana sahiptir. Çankırı ili 12 ilçeden meydana gelmekte olup bunlar: Merkez, Atkaracalar, Bayramören, Çerkeş, Eldivan, Ilgaz, Kızılırmak, Korgun, Kurşunlu, Orta, Şabanözü ve Yapraklı ilçeleridir (ÇŞB, 2013). Topraklarının yaklaşık %60'ı dağ ve yüksek tepelerden oluşan Çankırı'da esas olarak İç Anadolu'ya özgü iklim hüküm sürmektedir (ÇŞB, 2014). Kızılırmak Havzası haricinde önemli başka bir ova bulunmayıp, bu havzanın suyunun tuzlu olmasından dolayı sulanabilen tarım arazisinin de sınırlı kalmasına sebep olmaktadır (ÇŞB, 2015). 749.000 ha toplam yüzölçümüne sahip ilin, 226.648,4 hektarı tarım arazisi, 179.689,1 hektarı mera/çayır, 192.167 hektarı orman ve 147.210,8 hektarı da diğer arazilerden oluşmaktadır. Doğal bitki örtüsünü yaygın olarak ardıç, karaçam,

sarıçam, ladin ve göknar gibi orman ağaçları ile ahlat, kızılırmak gibi meyve ağaçları oluşturmaktadır. Hububat, yemlik ve yemlik baklagiller ile devedikeni, yumak ve ayrik otu gibi bitkiler alt florayı oluşturmaktadır (ÇŞB, 2016). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2016 yılı sonu verilerine göre Çankırı ilinin nüfusu 183.880 dir (URL 2). Çankırı ilinin ekonomik yapısı incelendiğinde ise tarım, hayvancılık, imalat sanayi ve madencilik sektörlerinin ağırlıklı olduğu görülmektedir. İşsizlik oranı 2013 verileri ile %6,8 işgücüne katılım %45,5 ve istihdam oranı %42,4 tür (TUİK, 2014). Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü, Ankara Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı olarak yedi ilçede faaliyet göstermektedir. Bu ilçeler Çankırı Merkez, Eldivan, Şabanözü, Orta, Korgun, Yapraklı ve Kızılırmak'tır. İşletme Müdürlüğü 458.886,5 ha sorumluluk alanına sahiptir. Bu alanın %17'sini (75.898,8) ormanlık alan, %83'ünü (382.987,7 ha) açıklık alan oluşturmaktadır. Ormanlık alanın %56'sı (42.359,3 ha) Normal Koru, %44'ü (33.539,5 ha) Bozuk Koru niteliğindedir (OGM, 2016).

Bulgular

Çankırı ilinde 2016 yılı sonu itibarıyla orman kadastrosu çalışmaları henüz tamamlanmış değildir. Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü 2015 yılı sonu verilerine göre tescilli yapılan toplam orman alanı ise 53.981 hektardır. Bu verilere göre 458.886,5 hektarlık sorumluluk alanının %11,76'sı tescillidir. Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü 2015 yılı sonu verilerine göre toplam 2/B alanı ise 211,65 hektar büyüklüğündedir. Tablo 2'de Çankırı Orman İşletme Müdürlüğünden alınan, Çankırı ilindeki tescilli orman varlığı ve 2/B alanlarının köy bazında dağılımına ilişkin veriler gösterilmektedir.

Tablo 2. Orman alanı ve 2/B alanlarının köy bazında dağılımı*

Köyü	Orman Alanı (ha)	2/B Alanı (m ²)	Tescil Alanı (ha)
Ahlat	571,46	-	571,46
Yukarıöz	3.755,83	841.638,06	3841,56
Gümüşdüven	913,94	-	24,55

Tablo 2'nin devamı

İncik	783,11	-	789,66
Karatekin	845,22	-	14,87
Maruf	3.120,30	-	3.038,86
İldırım	-	-	1,76
Mart	2.472,52	-	2.472,52
İnandık	Orman Yok	-	-
Yapraklı / Merkez	3.125,86	200,036,15	
Seydiköy	255,09		255,09
Sarayköy	2.222,93		2.222,93
Gölezkayı	121,60	-	120,17
Gölez	298,68	-	298,68
Yaylakent / Cumhuriyet	Orman Yok	-	-
Özlu	Orman Yok	-	-
Aşağıpelitözü	Orman Yok	-	23,95
Karaağaç	Orman Yok	-	-
Bügdüz	Orman Yok	-	-
Orta / Merkez	Orman Yok	-	-
Bulgurcu	149,61		149,61
Çaparkayı	448,08	-	447,38
Göldağ	78,92		78,92
Küçükyakalı	591,08	39.471,04	595,03
Karahacı	55,40	-	126,2
Karaören	210,81		210,81
Bulduk	55,40		54,76
Büyükyakalı	513,56		513,56
Kutluşar	626,1		626,1
Aksu	520,15		520,15
Abdulhalik	201,95		201,95
Elmacı	7,71		7,71
Çay	881,6		881,6
Oğlaklı	42,28		42,28
Cami	1.160,21		1.160,21
Mahmudiye	411,43		411,43
İkiçam	27,58		27,58
Kayıçivi	39,13		39,13
Değim	616,044		616,044
Şabanözü / Merkez	-	-	-
Bakırlı	1.271,47	-	1.215,18
Karakoçaş	228,36	-	228,36
Kamışköy	1.043,38	-	1.036,37
Özbek	293,13		293,13

Tablo 2'nin devamı

Gökçeören	Orman Yok	-	-
Çapar	891,24	-	891,24
Çerçi	251,04	-	245,68
Gürpınar	1.018,86	-	1.006,34
Kesecik	372,31	-	372,31
Dikenli	370,54	-	370,43
Yeşilyayla	401,79	-	401,79
Doğanlar	42,83	-	42,83
İğdir	177,72	-	177,72
Bademçay	579,06	6703,57	579,73
Gürmeç	555,15	-	555,15
Ayva	2.388,91	-	2.388,91
Aşağıöz	1.859,60	226175,45	1.882,22
Hisarcık	442,37	-	442,37
Elden	876,76	-	876,76
Çiçek	201,45	5.598,01	202,01
Ayseki	1.015,79	15.932,01	1.017,38
Sakaeli	283,59	-	283,59
Yolkaya	876,27	6.116,31	876,88
Dereçatı	3.639,88	449.269,27	3.684,19
Davutlar	1.204,85	108.959,71	1.216,32
Belibedir	2.655,97	-	-
Yaka	694,06	93.187,02	703,86
Dodurga Beldesi/Naltepe Mh.	849,67	-	849,67
Yakadere	1.499,21	10.514,17	1.495,52
Müsellim	1.736,10	6.408,10	1.737,32
Sarıkaya	2.903,10	96.025,70	2.915,94
Ovacık	1.914,9		1.914,9
Kavak	1.485,46		1.485,46
Yukarımahalle	23,52		23,52
Aşağımahalle	0,6		0,6
Çakırlar	560,17		560,17
Tatlıpınar	0,53		0,53
İldızım	1,76		1,76
Çukurören	1.539,64		1.539,64
Yakadere	1499,67	10.514,17	
Hıdırlık	83,49		78,847
Toplam		2.116.548,74	53.981,44

- 2016 yılı Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü Verileri

Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü sorumluluk alanında bulunan 53.981,44 hektarlık tescilli toplam alanın %0,39'u 2/B alanlarından oluşmaktadır. MEGM'in 2012-

2015 dönemine ait istatistiklerinde yıllara göre 2/B alanlarına ilişkin veriler karşılaştırmalı olarak Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. 2/B alanlarının Türkiye ve Çankırı ölçeğinde karşılaştırılması

Yıllar	Taşınmaz Bilgileri						
		2/B Taşınmaz Sayısı (adet)	Oran (%)	2/B Taşınmaz Yüzölçümü(ha)	Oran (%)	Toplam Kullanıcı Sayısı	Oran (%)
2012	Türkiye	442.567	0.24	219.502	0.14	525.339	0.36
	Çankırı	1.094		314		1.899	
2013	Türkiye	599.418	0.20	255.446	*	814.508	0.23
	Çankırı	1.241		*		1.915	
2014	Türkiye	629.462	0.19	295.944	0.12	866.576	0.22
	Çankırı	1.243		365		1.916	
2015	Türkiye	660.432	0.18	307.626	0.11	914.870	0.20
	Çankırı	1.242		365		1.915	

*MEGM 2013 Yılı Faaliyet Raporunda bu veriye yer verilmemiştir.

Tablo 3'ten de anlaşılacağı üzere Çankırı İli için gerek 2/B taşınmaz sayısı, gerekse alansal büyüklük ve kullanıcı sayısı %1'in de oldukça altında kalmaktadır. Konuyu 2/B

başvuru bilgileri açısından incelediğimiz de ise Tablo 4'teki sonuçlar elde edilmektedir (MEGM, 2013; MEGM, 2014; MEGM, 2015; MEGM, 2016).

Tablo 4. Türkiye ve Çankırı ölçeğinde 2/B alanlarının başvuru bilgileri

Yıllar	Başvuru Bilgileri							
		Toplam Kullanıcı Adedi	Başvuru Adedi (satın alma)	Toplam Yüzölçümü (m ²) (satın alma)	Başvuru Adedi (İade)	Toplam Yüzölçümü (m ²) (İade)	Toplam Başvuru Adedi	Toplam Yüzölçümü (m ²) (Başvuru)
2012	Türkiye	525.339	101.193	*	10.934	*	112.127	*
	Çankırı	1899	108	*	0	*	108	*
2013	Türkiye	814.508	620.338	*	51.673	*	672.011	*
	Çankırı	1.915	1.192	*	0	*	1.192	*
2014	Türkiye	866.576	714.831	2.190.755.706	62.531	329.517.467	777.362	2.520.273.173
	Çankırı	1916	1.141	2.037.003	0	0	1.141	2.037.003
2015	Türkiye	914.870	769.551	2.303.151.009	64.032	310.908.053	833.583	2.614.059.062
	Çankırı	1.915	1.134	2.003.442	0	0	1.134	2.003.442

2/B alanlarının satış bilgilerine ilişkin veriler karşılaştırmalı olarak incelendiğinde ise Tablo 5'deki sonuçlar elde edilmektedir

(MEGM, 2013; MEGM, 2014; MEGM, 2015; MEGM, 2016).

Tablo 5. Türkiye ve Çankırı ölçeğinde 2/B alanlarının satış bilgileri

Yıllar	Satış Bilgileri					
	Toplam Kullanıcı Adedi	Toplam Başvurusu Adedi	Toplam Yüzölçümü (m ²) (Başvuru)	Satış Gerçekleşen Hak Sahibi (Kişi)	Taşınmaz Adedi (Satılan)	Taşınmaz Yüzölçümü (m ²) (Satılan)
2012	Türkiye	525.339	112.127	*	*	*
	Çankırı	1899	108	*	*	*
2013	Türkiye	814.508	672.011	*	374.153	1.257.796.268
	Çankırı	1.915	1.192	*	*	*
2014	Türkiye	866.576	777.362	2.520.273.173	508.828	384.833
	Çankırı	1916	1.141	2.037.003	950	609
2015	Türkiye	914.870	833.583	2.614.059.062	568.437	423.430
	Çankırı	1.915	1.134	2.003.442	984	627

*Satış işlemlerine 2013 yılından itibaren başlanıldığı için 2012 yılına ait “satış gerçekleşen hak sahibi kişi”, “taşınmaz adedi” ve “yüzölçümü” miktarları bulunmamaktadır.

Sonuçlar

Orman sınırları dışına çıkarılan bazı alanlar yıllarca vatandaşların zilyetliğinde bulunurken, artık bu alanlarda ormana geri dönüşümün çok zor olduğu bilinmektedir (Gençay ve Gençay, 2015).

2/B alanlarının nasıl değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin literatürdeki tartışmaları özetleyen Ayanoğlu (2004), olası beş farklı çözüm önerisini şu şekilde ifade etmektedir:

- 1- 2/B alanların serbestçe değerlendirilmesinin olanaklı kılınması
- 2- Kiralama
- 3- Şağilleri (hak sahipleri) lehine özel şartlarla irtifak hakkı tesis edilmesi
- 4- Şağillerine, kentsel dönüşüm planları ile imara uygun biçime getirilerek verilmesi
- 5- Bakanlığa, bakanlar kuruluna veya parlamentoya koşulları ve ölçütleri belirlenmek şartı ile bu alanlarının satışına izin vermek

2/B sorunu, bilimsel ve teknik, ekolojik, ekonomik, politik, kentsel, toplumsal, hukuksal, siyasal birçok boyutu olan bir sorun olmakla birlikte tartışmalar, çoğunlukla söz konusu arazilerin satılıp satılmaması düzleminde (Çağlar, 2004). Öyle ki, bu alanların satışından 25 milyar dolar kazanılacağı ileri sürülmektedir (Atbaşoğlu, 2004). Türkiye genelinde ve Çankırı özelinde 2/B alanlarının değerlendirilmesinde “*satışın*” ön plana çıktığı anlaşılmaktadır.

2/B taşınmazlarının satış, iade ve proje alanlarına ilişkin 2012-2015 dönemi MEGM

verileri toplu olarak değerlendirildiğinde şu sonuçlarla karşılaşılmaktadır:

a) Satış işlemleri 19.04.2012 tarihli ve 6292 sayılı Kanun gereğince 2/B alanlarının satışı kapsamında;

➤ 1.257.796.268 m² yüzölçümlü taşınmaz, 31/12/2013 tarihi itibarıyla 374.153 hak sahibine; 252.530’ü peşin, 115.085’i taksitli ve 6.538’i ise yarısı peşin (yarısı taksitli) olarak satılmıştır. Bu taşınmazlar için 8.223.413.398 TL toplam rayiç bedeli tespit edilmiş ve toplam satış bedeli 4.012.112.104 TL olmuştur. Taşınmaz satışından 31/12/2013 tarihi itibarıyla toplam 1.679.626.338 TL tahsil edilmiştir.

➤ 1.573.170.537 m² yüzölçümlü taşınmaz, 31.12.2014 tarihi itibarıyla 507.056 hak sahibi kişiye satışı gerçekleşmiş olup, toplam satış bedeli 6.919.142.270 TL’dir. Taşınmaz satışından 31/12/2014 tarihi itibarıyla toplam 3.028.274 TL tahsil edilmiştir.

➤ 127.323.810 m² yüzölçümlü taşınmaz 31/12/2015 tarihi itibarıyla 56.609 hak sahibine satılmıştır.

b) İade işlemleri kapsamında 58.219 iade başvurusunda bulunmuş, 2013-2015 yıllarında toplam 10.763 tanesi sonuçlandırılmıştır.

c) Proje alanları için 6292 sayılı Kanununun 8. maddesi uyarınca proje alanı olarak belirlenen yerlerde proje sahibi TOKİ, büyükşehir belediyeleri ve belediyeler gibi idarelere 2/B alanlarının devir işlemlerine devam edilmiştir. İlgili maddeye göre; 2013-

2015 yılları içinde 21.390 adet 2/B'nin ilgili idareye devri talimatı verilmiştir.

Çankırı ölçeğinde ise toplam başvurusu sayısı 1.134 ve toplam başvuru yüzölçümü 2.003.442 m² olmasına karşın satış gerçekleştirilen hak sahibi sayısı 984 kişi olmuş ve 1.415.678 m² büyüklüğündeki 627 adet taşınmaz satılmıştır. 2015 yılı sonu itibarıyla yaklaşık 141 hektar büyüklüğündeki bir alanın satışı gerçekleştirilmiş bulunmaktadır. Hali hazırda tescilli toplam 2/B alanının 2.116.548 m² (211 hektar) olduğu dikkate alındığında Çankırı'daki 2/B alanlarının %66,82'sinin satışının gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

2013 yılı Türkiye ortalama metrekare fiyatına (3,81TL) göre Çankırı'daki 2/B alanlarının parasal değeri 6.730.622 TL olurken, 2014 yılı ortalama metrekare fiyatına (4,39 TL) göre Çankırı'daki 2/B alanlarının parasal değeri 9.291.645 TL olmaktadır. Bununla birlikte, Çankırı Defterdarlığından alınan verilerde arsa vasfındaki taşınmazlar için rayiç bedelin en düşük 4 TL ve en yüksek 19 TL, tarla vasfındaki taşınmazlar için rayiç bedellerin en düşük 0,10 TL ve en yüksek 4 TL olduğu, bahçe vasfındaki taşınmazlarda ise rayiç bedelin en düşük 1,25 TL ve en yüksek 5 TL olduğu saptanmıştır. Bu durumda, tescilli toplam 2.116.548 m² 2/B alanının en düşük fiyat olan 0,10 TL ile değerlendirildiğinde 211.654,8 TL'lik bir değer ortaya çıkmaktadır. Bu taşınmazın en yüksek rayiç bedel olan 19 TL'den satılması durumunda ise 40.214.412 TL gelir elde edilebilmektedir. Birim metrekare değerlerinin arazinin niteliğine, konumuna ve komşu parsellerin değerlerine göre şekillendiği gerçeğinden hareketle, beklenen gelirden artış ve azalışların olacağı bir gerçektir. Yalnız bu süreçte çok dikkate alınmayan ancak aslında irdelenmesi gereken en önemli konu, bu alanların bir şekilde şağillerine devrinin gerekli olup olmadığı noktasıdır. Hukuk sistemimiz uzun süreli irtifak hakkı tesisine cevaz verdiği için bu alanların satışından ziyade şağilin ömrüyle sınırlı olmak koşuluyla bir intifa hakkı tesisini daha adil bir çözümü ifade edebilir. Böylece, bu süreç sonunda haksız yere işgal edilmiş bulunan bu alanların gerçek sahibi olan kamuya daha doğru bir ifade ile toplumun

tamamına geri dönmesi mümkün olabilecektir. Elbette toplu yerleşim yerine dönüşen alanlarda bu süreç daha sıkıntılı olacaktır ancak hukukun nihai amacı adaleti sağlamak olduğuna göre, bu sıkıntılara katlanmak gerekmektedir. Birey ölçeğinde faydanın değil toplum faydasının tercih edilmesi, hakkaniyet açısından daha doğru olacaktır. Bu tür bir uygulamaya gidilmesi, aynı zamanda gelecekte böyle haksız kazanımların akla getirilmesini de önleyebilir. Kişinin, bir gün elinden çıkacağını bildiği bir şeye olan isteği/talebi ile "en nihayetinde benim olacak/bir gün bu alanları bize verirler" düşüncesi arasında büyük bir fark vardır. Birey ölçeğinde risk alma/haksız edinim ancak kesin kazanımların olduğu/olacağı sezildiğinde veya öngörüldüğünde daha geçerli bir olasılıktır.

Kaynakça

- Aslan, B., S. (2015). 6831 sayılı Orman Kanununun 2'nci maddesinin (b) bendi gereği orman sınırları dışına çıkarılan taşınmazların durumu. *Ombudsman Akademik Dergisi*, 2(3), Tarih: Temmuz-Aralık 2015, 173-188, ISSN: 2148-256X.
- Atbaşoğlu, F. (2004). Görünmeyen yangın 2/b, orman kadastro ve 2/b sorunu sempozyumu bildiriler kitabı, 53-72, ISBN: 975-395-853-6, İstanbul.
- Ayanoğlu, S. (2004). Orman sınırları dışına çıkarılma işlemi ve orman dışına çıkarılan alanların değerlendirilmesi sorunu, Orman kadastro ve 2/b sorunu sempozyumu bildiriler kitabı, 73-89, ISBN: 975-395-853-6, İstanbul.
- Ayanoğlu, S. (2012). 6292 Sayılı Yasa Hakkında Düşünceler, III ormancılıkta sosyo-ekonomik sorunlar kongresi bildiriler kitabı, 2-9. İstanbul.
- Ayaz, H., Gümüş, C. (2016). Türkiye'de Orman Mülkiyeti, Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (2), 212-216.
- Başpınar, V. (1999). Orman Sınırının Dışına Çıkarılan Yerlerin Hukuki Durumu, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 48 (1), 187-212.
- Çağlar, Y. (2004). '2B' Olgusunun Tarihsel ve Nesnel Boyutları, Orman kadastro ve

- 2/b sorunu sempozyumu bildiriler kitabı, 35-48, ISBN: 975-395-853-6, İstanbul.
- ÇŞB, (2013). İl çevre durum raporu 2012, (Erişim Tarihi: 20.02.2017) http://www.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/cankiri_icdr2012.pdf
- ÇŞB, (2014). Çankırı ili 2013 yılı çevre durum raporu, (Erişim Tarihi: 20.02.2017), http://www.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/Cankiri_icdr2013.pdf
- ÇŞB, (2015). Çankırı ili 2014 yılı çevre durum raporu, (Erişim Tarihi: 20.02.2017), http://www.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/Cankiri_icdr2014.pdf
- ÇŞB, (2016). Çankırı ili 2015 yılı çevre durum raporu, (Erişim Tarihi: 20.02.2017), <http://www.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/Cankiri2015.pdf>
- Erdönmez, C. (2013). 2B Alanlarının Satışının Türkiye Ulusal Ormancılık Programı Açısından İrdelenmesi, *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 2013, 13 (2) 307-324.
- Gençay, G. (2012). Orman kadastrounun güncel sorunları üzerinde hukuksal incelemeler, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 62 (2) 173-195.
- Gençay, G., Gençay, E. (2015). Bartın'da 6292 Sayılı Kanun Uygulamaları ve 2/B Arazilerinin Satışından Elde Edilen Gelirler, IV. Ormancılıkta sosyo-ekonomik sorunlar kongresi bildiriler kitabı, 73-81, ISBN:978-975-6983-80-5, Trabzon.
- İnal, S. (1967). Türkiye'de ormanların tahdit ve kadastro problemi, Orman Genel Müdürlüğü Yayınları Sıra No:469 Seri No:25, İstanbul.
- MEGM, (2013). Milli emlak genel müdürlüğü 2012 yılı faaliyet raporu, (Erişim Tarihi: 03.10.2016) http://www.milliemlak.gov.tr/Faaliyet%20Raporlar/2012_YILI_MILE_FAALIYE_T_RAPORU.pdf
- MEGM, (2014). Milli emlak genel müdürlüğü 2013 yılı faaliyet raporu, (Erişim Tarihi: 03.10.2016) http://www.milliemlak.gov.tr/Faaliyet%20Raporlar/2013_YILI_MILE_FAALIYE_T_RAPORU.pdf
- MEGM, (2015). Milli emlak genel müdürlüğü 2014 yılı faaliyet raporu, (Erişim Tarihi: 03.10.2016) http://www.milliemlak.gov.tr/Faaliyet%20Raporlar/2014_YILI_MEGEM_FAALI_YET_RAPORU.pdf
- MEGM, (2016). Milli emlak genel müdürlüğü 2015 yılı faaliyet raporu, (Erişim Tarihi: 03.10.2016) http://www.milliemlak.gov.tr/Faaliyet%20Raporlar/2015_YILI_MEGEM_FAALI_YET_RAPORU.pdf
- OGM, (2016). Çankırı orman işletme müdürlüğü tanıtım. (Erişim Tarihi: 23.10.2016), <http://ankaraobm.ogm.gov.tr/cankiriOIM/Sayfalar/default.aspx>
- OGM, (2017). Orman genel müdürlüğü 2017 performans programı. (Erişim Tarihi: 15.02.2017) <https://www.ogm.gov.tr/ekutuphane/PerformansProgrami/OGM%202017%20YILI%20PERFORMANS%20PROGRAMI.pdf>
- Okyay, İ., (1988). Orman Kadastrounun Gelişimi, Türkiye'de orman işletmeciliğinin gelişimi sempozyumu bildiriler kitabı. TMMOB Orman Mühendisleri Odası yayını. s56-70, Ankara.
- Torun, S. (2013). 2B Yasası Beklentileri Karşılıdı Mı?, *Denetim Dergisi* 2013/12, 80-83.
- Turan, R. (1988). Orman Köy İlişkilerinin Düzenlenmesi Faaliyet Alanındaki Gelişim. Türkiye'de orman işletmeciliğinin gelişimi sempozyumu bildiriler kitabı. TMMOB Orman Mühendisleri Odası yayını. 175-187, Ankara.
- Tunay, M. (1994). Arazi Bilgi Sistemi Oluşumunun Orman Alanlarının Korunması Açısından Önemi, I. Ulusal coğrafi bilgi sistemleri sempozyumu bildiriler kitabı, 196-201, Trabzon.
- TUİK, (2014). Seçilmiş göstergelerle Çankırı 2013, ISBN 978-975-19-6120-4, Ankara.
- Türker, M., F., C, Yılmaz. (2010). Doğu Karadeniz, Türkiye ve Dünya Ormancılığının Sorunları ve Bu Sorunları Doğuran Köksorunların İrdelenmesi, III. Ulusal karadeniz ormancılık kongresi bildiriler kitabı, I, 80-92, Artvin.

- URL 1, 2a ve 2b hakkında merak edilenleri sorduk, (Erişim Tarihi: 22.10.2016) <http://www.ikibin50dergisi.org/61/2a-ve-2b-hakkinda-merak-edilenleri-sorduk.html>
- URL 2, İllerin aldığı, verdiği göç, net göç ve net göç hızı, genel nüfus sayımları – ADNKS, (Erişim Tarihi: 25.02.2016) http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1595
- Velioğlu, N. (2008). Orman sınırları dışına çıkarma işleminin tanımı ve tarihsel gelişimi, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, B, 58 (2), 53-78.
- Yıldırım, D.H., Ayanoğlu, S. (2014). 6292 sayılı yasa hakkında düşünceler, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 64(1), 1-11. DOI: 10.17099/jffiu.92409.